

PERCHEZIȚIA JUDICIARĂ ȘI ARESTAREA PREVENTIVĂ

Diana VANA*

Abstract: *In Romania, in the past few years a constat legislative activity has been represented by the adoption of numerous legislative changes. Therefore, this led to the necessity of permanent confrontations with legal arguments regarding the interpretation and application of law. In the context of legislative changes, the new attributions of the judge, respectively of the court, in the matter of search warrants and preventive arrest has created difficulties in the interpretation and uniform application of legal texts.*

Key words: *judicial search warrants, preventive measures, preventive arrest, defendant.*

Activitatea prin care organele judiciare ale statului descoperă infracțiunile, îi identifică și îi prind pe făptuitori, strâng și administrează probele, în funcție de care aplică pedepse celor care au săvârșit infracțiuni, potrivit vinovăției acestora, sau constată nevinovăția lor este deosebit de complexă. Cum la această activitate participă și părțile, care sunt direct interesate în rezolvarea acțiunilor ce se exercită în cadrul procesului penal, nu de puține ori acestea încearcă să împiedice aflarea adevărului și justa aplicare a legii penale și civile, fie prin ascunderea sau desființarea urmelor infracțiunii, influențarea martorilor etc., fie prin sustragerea de la urmărirea penală de la judecată ori de la executarea pedepsei sau a despăgubirilor civile.¹

În cadrul proceselor penale moderne, exercițiul acțiunii penale și civile este construit pe dialectica conflictuală dintre drepturile acuzatului (învinuit sau inculpat) și puterea coercitivă a statului. Această realitate presupune că tuturor drepturilor și garanțiilor procesuale oferite

---

* *Masterand, Managementul Securității în Societatea contemporană, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca.*

¹ Gh. Radu, *Măsurile preventive în procesul penal român*, Editura Hamangiu, 2007, p. 2.

acuzatului le incubă și obligații procesuale corelative, unele dintre ele radicale în conținut².

Printre cele mai importante instituții care ajută, sprijină și conduc la aflarea adevărului sunt percheziția judiciară și arestarea preventivă.

1. Percheziția judiciară

Cuvântul „*percheziție*” își găsește originile în latinescul „*perquiro*” care înseamnă a căuta, a cerceta cu îngrijire, pretutindeni, desemnând o activitate deosebit de importantă în cadrul instrucției penale. Sub aspectul definiției V. Manzini opina că „perchezițiile sunt cercetări materiale, efectuabile coercitiv, îngăduite prin excepțiile de la garanțiile normale ale libertății individuale, în scopul de a asigura procesului lucruri care pot servi ca probă sau de a aresta pe inculpatul sau pe altă persoană suspectată de infracțiune sau evadată”.³ Este o definiție destul de complexă cuprinzând într-un mod succint esența activității care o presupune percheziția, „actorii”, cât și urmările, respectiv rezultatele pe care aceasta le produce sau le urmărește.

Alți specialiști⁴ au definit percheziția judiciară ca fiind un act procedural destinat căutării și ridicării unor obiecte care conțin sau poartă urme ale unei infracțiuni, a corpurilor delictive, a înscrisurilor, fie cunoscute, fie necunoscute organului judiciar și care pot servi la aflarea adevărului. Percheziția face parte din procedeele de investigație, din activitatea de strângere a mijloacelor de probă cunoscute și de descoperire a altor mijloace de probă.

Înainte de a intra în analiza detaliată a acestui subiect este important de făcut diferența dintre percheziția judiciară și ridicarea de obiecte și înscrisuri, respectiv cercetarea la fața locului deoarece sub aceste aspecte există o serie de trăsături comune. Așadar, actul procedural al ridicării de obiecte sau înscrisuri este o activitate care se deosebește de percheziție prin aceea că presupune cunoașterea atât a înscrisurilor sau a obiectelor care au legătură cu cauza penală, cât și a locului unde acestea se găsesc pe când deosebirea față de cercetarea la fața locului se regăsește sub aspectul sferei de acțiune și scopul urmărit. Limitele locului săvârșirii

---

² A. Zarafiu, *Arestarea preventivă*, Editura C.H. Beck, București, 2010, p. 96.

³ V. Manzini, *Tratat procesual penal*, vol. III, Torino, 1931-1932, p. 357.

⁴ E. Stancu, *Criminalistica*, vol. II, Editura Actami, București, 1997, p. 175.

faptei sunt date de extinderea suprafeței deținătoare de urme ale infracțiunii, în timp ce limitele locului percheziționat sunt determinate de folosința exclusivă a anumitei persoane.

Cu privire la cadrul și limitele efectuării percheziției legea fundamentală a statului prevede în art. 23, pct. 2 „percheziționarea, reținerea sau arestarea unei persoane sunt permise numai în cazurile și cu procedura prevăzută de lege”.

Efectuarea percheziției dobândește adeseori o importanță decisivă pe parcursul investigațiilor judiciare, prin intermediul său asigurându-se strângerea nu numai a mijloacelor de probă a căror existență este cunoscută, ci și a unor noi mijloace de probă necesare soluționării cauzelor penale. De regulă, prin efectuarea acestei activități se urmărește descoperirea urmelor și obiectelor ce prezintă interes în stabilirea împrejurărilor săvârșirii infracțiunii, a identificării infractorului, a asigurării reparării prejudiciului material, a descoperirii celor ce se sustrag de la urmărire, judecată, a descoperirii cadavrelor și persoanelor dispărute. Cea mai complicată activitate în cazul percheziției judiciare este descoperirea obiectelor de dimensiuni reduse, a drogurilor, a sumelor de bani și a actelor, care pot fi ascunse în cele mai diferite locuri. Tehnica percheziției se simplifică mai mult ori de câte ori de câte ori se efectuează în scopul descoperirii unor obiecte voluminoase. Cu toate acestea, în toate cazurile percheziția judiciară trebuie efectuată planificat și minuțios.⁵

Dacă obiectele căutate se pot afla în mai multe încăperi sau la mai multe persoane, este necesar ca percheziția să se efectueze concomitent în toate aceste locuri. Pentru percheziționarea concomitentă a mai multor locuri sunt angrenate forțe numeroase din cadrul organelor judiciare, întocmindu-se în prealabil planul acestei operații, astfel încât să poată fi executată simultan în toate locurile.⁶

În literatura de specialitate este învederată importanța percheziției, determinată de faptul că, în mai multe împrejurări, ea devine decisivă în soluționarea cauzei penale, prin obținerea de probe absolut necesare stabilirii faptelor sau împrejurărilor în care a fost săvârșită o infracțiune, precum și a identificării autorului.⁷

---

⁵ I. Dascălu, C. E. Ștefan, M. C. Țupulan, *Percheziția judiciară*, Editura Sitech, Craiova, 2008, p. 15-16.

⁶ *Ibidem*.

⁷ N. Volonicu, *Tratat de procedură penală*, Editura Michaela Press, București, 2001,

Rolul particular al percheziției rezultă și din faptul că, în interesul major al justiției, organele judiciare au posibilitatea să efectueze acest act chiar și în condițiile în care, aparent, ar însemna o încălcare a inviolabilității domiciliului, a persoanei sau a secretului corespondenței, cum este cazul infracțiunilor flagrante, respectând, însă, prevederile legii.⁸

În doctrina internațională⁹ s-a afirmat faptul că percheziția judiciară este destinată găsirii și căutării de probe și nu pentru a constata în flagrant săvârșirea unor infracțiuni, ea efectuându-se de cele mai multe ori, după ce faptele infracționale au fost comise.

Un rol foarte important în vederea înfăptuirii justiției îl ocupă cooperarea internațională a organelor judiciare existând în acest context legea 302/2004 care prevede posibilitatea efectuării perchezițiilor și a ridicării de obiecte și înscrisuri de către organele judiciare din alte state decât cel în care se desfășoară procesul penal, prin intermediul comisiei rogatorii internaționale.¹⁰

Comisiile rogatorii având ca obiect perchezițiile sau ridicarea de obiecte și înscrisuri sunt supuse următoarelor condiții¹¹ :

- Infracțiunea care motivează comisia rogatorie trebuie să fie susceptibilă a da loc la extrădare în România, ca stat solicitat;
- Îndeplinirea comisiei rogatorii trebuie să fie compatibilă cu legea statului român

În relația cu statele părți de la Convenția de aplicare a acordurilor

---

vol. II, p. 173.

⁸ C. Drăghici, C. E. Ștefan, *Tactica efectuării percheziției și a ridicării de obiecte și înscrisuri*, Editura Sitech, Craiova, 2006, p. 22.

⁹ F. Helie, *Tratat de procedură penală sau Teoria Codului de procedură penală*, Buxelles, Bruzlant, 1865, nr. 2032. A se vedea și Ch. De Valkeneer, *Manualul anchetei penale*, Ed. Larcier, Bruxelles, 2006, p. 373.

¹⁰ Comisia rogatorie internațională în materie penală este acea formă de întrajutorare judiciară internațională care constă în delegarea de putere pe care o autoritate judiciară dintr-un stat o acordă unei autorități de același fel din alt stat, mandatată să îndeplinească, în locul și în numele său, unele activități judiciare privitoare la un anumit proces penal. – Cap. III, art. 15 din *Legea 704 din 3 dec 2001 privind asistența judiciară internațională în materie penală*.

¹¹ Art. 163 din *Legea nr. 302/2004 privind cooperarea judiciară internațională în materie penală, modificată și completată prin Legea nr. 224/2006*.

de la Schengen, pentru executarea cererilor de comisii rogatorii având ca obiect percheziții pot fi impuse următoarele condiții:

- Legislația română și cea a statului solicitat să prevadă pentru fapta care a determinat cererea de comisie rogatorie o pedeapsă privativă de libertate sau o măsură de siguranță cu caracter restrictiv de libertate, al cărei maxim este de cel puțin 6 luni, sau legislația uneia dintre părți să prevadă o sancțiune echivalentă, iar în legislația celeilalte părți fapta să fie pedepsită ca fiind o încălcare a normelor juridice, constatată de autoritățile administrative a căror decizie poate fi atacată cu recurs în fața unei instanțe competente în materie penală.
- Efectuarea comisiei rogatorii să fie compatibilă cu legea română

Un alt element important în desfășurarea percheziției îl ocupă dimensiunea psihologică a procedurii percheziției judiciare, date fiind particularitățile care trebuie avute în vedere de către organele judiciare deoarece psihologia persoanei percheziționate oferă elemente deosebit de semnificative pentru orientarea cercetării, iar dacă aceste elemente sunt valorificate cu pricepere pot contribui la reușita percheziției.

În momentul efectuării percheziției, persoanele în cauză sunt cuprinse de stări emoționale specifice. Tensiunea psihică este cu atât mai pronunțată cu cât obiectele sau înscrisurile căutate se află la domiciliul sau asupra persoanelor percheziționate, ajungând la limita superioară pe măsură ce organul judiciar se apropie de locul în care se găsesc.¹²

Principalele manifestări ale persoanelor, determinate de stările de tensiune psihică ce pot fi sesizate direct de către organul judiciar care efectuează percheziția sunt următoarele: dereglarea respirației și a emisiei vocale, răgușirea însoțită de scăderea salivației, crăparea, schimbarea expresiei normale a feței, efectuarea de mișcări, de gesturi sau acțiuni nefirești, modificarea timpului de latență, persoanele răspunzând cu întârziere, iar alteleori precipitat la întrebările care au încărcătură afectogenă etc.

Un bun argument în sprijinul necesității observării permanente a persoanei percheziționate este și acela potrivit căruia comportamentul

---

¹² C. Drăghici, C. E. Ștefan, *op.cit.*, p. 74.

unui individ, reprezintă, în fond, o formă de comunicare nonverbală prin mimica, gestică, fondul sonor al vorbirii etc.

- **Procedura efectuării percheziției**

După luarea măsurilor preliminare, potrivit planului stabilit în vederea percheziției, ca și pe baza datelor obținute în urma recunoașterii locului ce urmează a fi percheziționat, vor fi indicate modalitățile de acțiune, fiecare membru al echipei primind sarcini exacte de la conducătorul percheziției. Vor fi completate măsurile destinate completării intrărilor și ieșirilor și vor fi puse sub control alte posibilități de comunicare cu exteriorul, cum ar fi de exemplu, telefonul, soneriile, interfoanele, etc.

În cele ce urmează vom trece la o analiză cu privire la clasificarea percheziției judiciare (domiciliară, corporală, a vehiculelor și a sistemelor informatice).

Procurorul sau organul de cercetare penală, însoțit, după caz, de lucrători operativi, pot face percheziții domiciliare numai dacă acestea au fost dispuse în prealabil de judecător. În cursul urmăririi penale, percheziția domiciliară se dispune de judecătorul de la instanța căreia i-ar veni competența să judece cauza în primă instanță sau de la instanța corespunzătoare în grad acesteia în a cărei circumscripție se află sediul parchetului din care face parte procurorul care efectuează sau supraveghează urmărirea penală. Soluționarea cererii procurorului are loc în cameră de consiliu, fără citarea părților, cu participarea obligatorie a procurorului.

Observăm¹³ că, în cursul urmăririi penale, numai procurorul poate solicita judecătorului dispunerea unei percheziții domiciliare. Chiar dacă partea vătămată sau organul de cercetare penală ar considera utilă efectuarea unui astfel de procedeu, aceștia nu pot solicita în mod direct judecătorului acest lucru, ci trebuie să se adreseze procurorului. Acesta din urmă dacă va considera că sunt îndeplinite condițiile cerute de lege, va înainta o cerere în acest sens judecătorului.

În baza încheierii, judecătorul emite de îndată autorizația de

---

¹³ I. Neagu, *Tratat de procedură penală*, Editura Universul Juridic, București, 2010, p. 509.

percheziție¹⁴, care poate fi folosită doar o singură dată.

Percheziția domiciliară poate fi efectuată și în cursul judecății, instanța putând proceda la efectuarea acesteia cu ocazia unei cercetări locale. În raport cu această dispoziție instanța nu efectuează percheziția ca act procedural autonom.¹⁵

Nu constituie percheziție domiciliară acțiunea lucrătorilor de poliție dacă aceștia au fost sesizați cu privire la tulburarea liniștii publice, iar în urma acestei activități au ridicat obiecte care conțineau droguri deoarece această activitate s-a desfășurat înainte de începerea urmăririi penale.¹⁶

În reglementarea instituției percheziției, legiuitorul, a prevăzut anumite ore în care este posibilă desfășurarea ei și anumite obligații pentru cei ce realizează acest act, procedural. Astfel, percheziția se poate face de către organul de cercetare penală între orele 06-20, iar în celelalte ore numai în caz de acțiune flagrantă sau percheziția într-un local public.¹⁷ Percheziția începută în intervalul precizat anterior poate continua și în timpul nopții¹⁸ deoarece o eventuală întrerupere ar putea duce la distrugerea sau chiar ascunderea probelor de către învinuit sau inculpat, lucru care ar putea vătăma scopul întregii activități. De regulă, persoana la care se face percheziția trebuie să fie de față. Dacă este reținută sau arestată, va fi adusă la percheziție. În cazul în care nu poate fi adusă, percheziția domiciliară se face în prezența unui reprezentant ori a unui membru de familie, iar în lipsa acestora, a unui vecin având capacitate de exercițiu. Organul judiciar este obligat să se limiteze la ridicarea numai a obiectelor și înscrisurilor care au legătură cu fapta săvârșită cu specificarea că în cazul în care există obiecte sau înscrisuri a căror

---

¹⁴ Autorizația de percheziție trebuie să cuprindă: denumirea instanței, data, ora și locul emiterii, numele, prenumele și calitatea persoanei care a emis autorizația de percheziție, perioada pentru care s-a emis autorizația, locul unde urmează a se efectua percheziția, numele persoanei la domiciliul/reședința căreia se efectuează percheziția și numele învinuitului sau inculpatului. (art. 100 alin 4, introdus prin Legea nr. 356/2006).

¹⁵ I. Neagu, *op. cit.*, p. 510.

¹⁶ Î.C.C.J., s. penală, dec. nr. 5748/2004, în C 48, p. 861-862.

¹⁷ Cod pr. penală, art. 103 respectiv art. 27 pct. 4 din Constituție.

¹⁸ I. Neagu, *tratat de procedură penală*, Ediția a II-a revizuită și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2010.

circulație sau deținere este interzisă se ridică întotdeauna.¹⁹

Alături de percheziția domiciliară legea²⁰ reglementează și percheziția corporală, care se efectuează în vederea căutării de obiecte și de înscrisuri aflate asupra unei persoane. Spre deosebire de percheziția domiciliară, cea corporală poate fi dispusă, după caz, de organul de cercetare penală, de procuror sau de judecător.

Percheziția corporală se efectuează de către organul judiciar care a dispus-o, care în prealabil trebuie să se legitimeze și în cazurile prevăzute de lege, să prezinte autorizația dată de judecător.

O primă observație ce se impune în cadrul acestei percheziții corporale constă în aceea că, în primul rând, din cauza locului și împrejurărilor în care se impune efectuarea percheziției, lipsește autorizația prealabilă a organului judiciar. Deși acest act este efectuat în afara procesului penal și fără să fie necesară autorizația organului judiciar, totuși procesul-verbal încheiat cu ocazia percheziției constituie, mijloc de probă²¹. În atare împrejurări, percheziția se efectuează mai înainte de începerea urmăririi penale.

Copia procesului-verbal se lasă celui la care s-a făcut percheziția sau de la care s-au ridicat obiectele sau înscrisurile, ori reprezentantului acestuia sau unui membru al familiei, iar în lipsa acestora, celor cu care locuiește sau un vecin și, dacă este cazul custodelui.²²

În lumina art. 109 alin. 3 se precizează că până la soluționarea definitivă a cauzei, mijloacele materiale de probă se păstrează de organul de urmărire penală sau de instanța de judecată la care se găsește dosarul, iar totodată această dispoziție fiind amendată în finele articolului cât și prin dispozițiile art. 169 (privind restituirea lucrurilor) unde se specifică faptul că obiectele ce servesc ca mijloc de probă, cu excepția celor supuse confiscării, pot fi restituite persoanei cărei îi aparțin, chiar înainte de soluționarea definitivă a procesului, afară de cazul când, prin această restituire, s-ar putea stânjeni aflarea adevărului. Această prevedere a legii se convertește într-o măsură procesuală de reparație vremelnică a prejudiciului cauzat prin infracțiune.

În alin. 5 din cuprinsul art. 100 este reglementată percheziția

---

¹⁹ Cod pr. penală, art. 105 alin. 2.

²⁰ Cod pr. penală, art. 106.

²¹ Cod pr. penală, art. 215, alin. 6.

²² I. Neagu, *op. cit.*, p. 515.

vehiculelor²³ care poate fi dispusă, după caz, de organul de cercetare penală, de procuror sau de judecător putând fi efectuată de organul judiciar asupra vehiculelor care rulează în trafic, a celor oprite sau staționate în locurile publice.

Oprirea și controlul unui vehicul în traficul rutier pot fi executate atunci când există date și informații că vehiculele vizate transportă bunuri sau valori provenite din infracțiuni ori persoane urmărite, dar și atunci când organul judiciar trebuie să pună în aplicare măsuri de poliție administrativă (carantină, filtre, protecția unor zone calamitate, izolarea unor zone unde s-au produs catastrofe). Această modalitate de percheziție prezintă unele particularități sub aspectul posibilităților de ascundere pe care le oferă mijloacele de transport. Ca urmare, percheziția unui autoturism, sau a altui mijloc de transport, va fi efectuată de persoane ce dispun de cunoștințe în acest domeniu, uneori fiind nevoie de sprijinul specialiștilor de mecanică auto.²⁴

În practică, au apărut cu o anumită frecvență, ca locuri special amenajate pentru ascunderea bunurilor de contrabandă, următoarele: locuri în compartimentul destinat mărfurilor cu căi de acces aferente bine disimulate, ascunzători în instalația de producere a frigului pentru compartimentul de marfă, în locașul acumulatorilor, ascunzători create prin dublarea podelei și a pereților compartimentului destinat transportului de mărfuri, în locașul siguranțelor electrice, în salteaua sau alte componente ale paturilor, de-a lungul axului volanului.²⁵

În urma efectuării percheziției asupra vehiculului, organul judiciar va efectua un proces-verbal care trebuie să conțină următoarele mențiuni: numele persoanei al cărei vehicul a fost percheziționat, numărul persoanelor prezente la efectuarea percheziției, enumerarea obiectelor găsite cu ocazia percheziției și a celor ridicate în vederea cercetărilor.

Sub aspectul percheziției sistemelor informatice începem prin a potența faptul că dezvoltarea tehnologiei informației și continua globalizare a rețelelor informatice au condus la un progres de necontestat

---

²³ Percheziția asupra vehiculelor este activitatea desfășurată de organul judiciar care are drept scop verificarea minuțioasă a acestora, a documentelor conducătorului auto și, după caz, a călătorilor și a pasagerilor, a bagajelor pe care le au asupra lor, precum și a legalității transporturilor de bunuri sau de persoane.

²⁴ I. Dascălu, C. E. Ștefan, M. C. Țupulan, *op. cit.*, p.113-114.

²⁵ G. I. Olteanu, *op. cit.*, p. 271.

al societății și la asigurarea transparenței în viața publică, dar și la determinarea apariției unei noi forme de criminalitate și anume : criminalitatea informatică.

Perchezițiile sistemelor informatice ori a suporturilor de stocare a datelor informatice presupune inspectarea acestora de către organele judiciare în vederea descoperirii și strângerii probelor. Dispozițiile din Codul de Procedură Penală referitoare la percheziția domiciliară se aplică în mod asemănător²⁶. Multe din caracteristicile percheziției domiciliare tradiționale se regăsesc și în ceea ce privește descoperirea și strângerea probelor în sistemele informatice. Investigarea sistemelor informatice poate fi definită ca fiind utilizarea de metode științifice și certe de asigurare, strângere, validare, identificare, analiză, interpretare, documentare și prezentare a probelor de natură digitală obținute din sursă de natură informatică în scopul facilitării descoperirii adevărului în cadrul procesului penal.

Legislația în vigoare²⁷ prevede faptul că ori de câte ori pentru descoperirea și strângerea probelor este necesară cercetarea unui sistem informatic sau a unui suport de stocare a datelor informatice, organul judiciar competent poate dispune efectuarea unei percheziții. Un sistem informatic poate fi utilizat de către infractori ca mijloc de realizare a unei fapte penale sau ca mijloc de stocare a unor eventuale probe.

Dacă în cursul efectuării unei percheziții domiciliare, organul judiciar găsește la locul percheziției un sistem informatic (calculator), impunându-se verificarea documentelor și a informațiilor stocate în acesta, va fi necesară obținerea unei autorizații distincte de la judecător, alta decât autorizația care avea ca obiect percheziția domiciliară.

În luarea deciziei de emitere a autorizației de percheziție a sistemului informatic. Judecătorul trebuie să-și formeze convingerea cu privire la folosirea de către o anumită persoană la săvârșirea infracțiunii a unui sistem informatic sau cu privire la existența unor informații importante pentru soluționarea cauzei penale, care pot proba implicarea persoanei în activitatea infracțională.

Percheziția ca și ridicarea computerelor nu se referă numai la unitatea centrală de prelucrare a datelor. Termenul de computer privește

---

²⁶ I. Dascălu, C. E. Ștefan, M. C. Țupulan, *op. cit.*, p.102-103.

²⁷ Art. 56 din *Legea 131/2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției.*

ansamblul de componente hardware, software, precum și datele conținute de unitatea centrală. Dacă organul de urmărire sau instanța de judecată apreciază că ridicarea obiectelor care conțin probele ar afecta grav desfășurarea activității persoanelor care dețin aceste obiecte, poate dispune efectuarea de copii, care pot servi ca mijloc de probă. În procesul de ridicare a componentelor sistemului, trebuie avută în vedere necesitatea păstrării integrității și identității datelor. Orice avariere a suportului pe care se află datele duce în mod inevitabil la distrugerea acestora. Organele judiciare trebuie instruite în mod special pentru a proteja probele de natură electronică. Transportarea probelor reținute trebuie făcută cu multă grijă de organul judiciar, având în vedere fragilitatea lor. În timpul transportului trebuie evitate șocurile, vibrațiile, emisiile radio sau câmpurile electromagnetice care pot deteriora hard-discurile. Trebuie de asemenea evitate transportul în portbagajul mașinii, depozitarea în condiții de umiditate sau praf, în prezența unor surse de radiații electromagnetice. Unitățile centrale ale calculatoarelor, dischetele, CD-urile și alte suporturi magnetice vor fi introduse în cutii, saci, etc. și vor fi sigilate de organul judiciar în așa fel încât să nu permită accesarea acestora, pentru a nu putea fi contestată informația ce se află stocată.

În analiza sistemelor informatice este folosit un număr semnificativ de programe de calculator, fiind necesar ca aceste programe să fie înregistrate din punct de vedere al protecției drepturilor de autor aparținând producătorilor acestor programe.

ARESTAREA PREVENTIVĂ

Această măsură preventivă a existat încă din cele mai vechi timpuri. După spusele lui Herodot²⁸, au cunoscut-o egiptenii și evreii, ca și Roma și Grecia antică.

La Roma antică exista așa-zisa **custodia libera**, care consta în punerea sub pază într-o casă privată a celui acuzat. Mult timp, închisoarea nu a fost socotită o pedeapsă, ci mai mult un mijloc de a-l împiedica pe acuzat să fugă. După Ulpian²⁹, carcera urmărea a-i ține pe oameni să nu

---

²⁸ Herodot, *Historia Lib. II, Cap. CXIV și CXV*, citat de I. Tanoviceanu, *op. cit.*, p. 691.

²⁹ I. Tanoviceanu, *România sub raportul moral: studii juridice și istorice*, Editura Floare Albastră, București, 2005, p. 192.

fugă, iar nu pentru a-i pedepsi.³⁰

Opinia lui Ulpian ne duce cu gândul la măsurile preventive din zilele noastre care au drept scop³¹ asigurarea bunei desfășurări a procesului penal și împiedicarea sustragerii învinuitului/inculpatului de la urmărirea penală, judecată ori de la executarea pedepsei.

Este important de făcut diferența între privarea de libertate ca sancțiune penală (pedeapsă) și privarea de libertate ca măsură preventivă deoarece în acest domeniu se poate ușor aluneca spre interpretări eronate. Așadar:

a). măsurile preventive au un scop bine determinat, iar folosirea lor în alte scopuri este interzisă sub sancțiunea aplicării prevederilor art. 266 C.p. (reținere sau arestare nelegală și cercetare abuzivă)

b). măsurile preventive fiind măsuri procesuale se dispun numai în cursul desfășurării procesului penal (după începerea urmăririi penale). Detenția ca pedeapsă se aplică celui condamnat după epuizarea procesului penal.

c). măsurile preventive se aplică unor persoane expres determinate prin lege și anume învinuitului/inculpatului și au caracter facultativ exceptând ipotezele prevăzute de art. 468 C. p. p. și art. 470 alin. 2 C. p. p. Privarea de libertate ca pedeapsă este obligatorie și privește o persoană condamnată prin hotărâre judecătorească.

d). măsurile preventive au și un caracter provizoriu, ele putând fi înlocuite sau revocate în momentul în care se modifică împrejurările care au impus luarea lor.

Data fiind extinderea criminalității în societatea modernă, se face prezentă necesitatea luării unor măsuri eficiente pentru asigurarea siguranței cetățenilor (colectivității) implicând în mod obligatoriu stabilirea unui echilibru între posibilitățile de reacție ale societății împotriva criminalității și protecția drepturilor individuale.³²

În acest sens, Traian Pop menționa : „ a priva pe cineva de libertate numai în urma bănuielii, deci, înainte de a fi judecat, găsit

---

³⁰ Gh. Radu, *op. cit.*, p. 183.

³¹ C. pr. pen., art.136, alin. 1.

³² A. Țuculeanu, *Reținerea, arestarea preventivă,obligarea de a nu părăsi localitatea*, Editura Lumina Lex, București, 2003, p. 7.

vinovat și condamnat, este contrar principiului constituțional privind libertatea individuală. Și totuși, justiția nu poate sta cu mâinile încrucișate în fața sfidării pe care i-o aruncă inculpatul prin încercările sale de a compromite aflarea adevărului sau în fața pericolozității pe care o prezintă persoana inculpatului, astfel că justiția trebuie să-și ia prompt și energic măsuri de a preveni sau înlătura aceste neajunsuri. Ori pentru ca justiția să-și îndeplinească rolul, este posibil să nu existe altă alegere decât recurgerea la măsura radicală a arestării preventive.”³³

Pe o poziție mai intransigentă, s-a situat Vintilă Dongoroz care susținea printre altele: „De acord cu toată lumea că infractorii trebuiesc tratați omeneste, dar nu putem admite ca această omenie poate merge până acolo încât să lăsăm printre cetățenii onești, presărați la tot pasul, zecile și sutele de răufăcători, gata oricând de a comite noi fărădelegi. La ce bun toate libertățile cetățenești, dacă în numele acestora cetățeanul onest nu poate avea nici o siguranță fiind lăsat cot la cot cu toți infractorii?”

Cea mai aspră dintre măsurile preventive înscrise în art. 136 C. p. p. este arestarea preventivă.

Arestarea preventivă este o măsură procesuală preventivă, privativă de libertate, care constă în lipsirea de libertate a unei persoane în cazurile și cu procedura prevăzută de lege, înainte de soluționarea definitivă a unei cauze penale pentru a se asigura buna desfășurare a procesului penal ori pentru a se împiedica sustragerea învinuitului sau inculpatului de la urmărire penală, de la judecată ori de la executarea pedepsei. Prin „cazurile și procedura prevăzută de lege” trebuie să înțelegem atât reglementările naționale (Constituția, Codul de procedură penală, etc.) cât și reglementările internaționale la care țara noastră este parte (prin ratificare, Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, Convenția europeană a drepturilor omului, ș.a. au devenit parte a dreptului intern).³⁴

Această măsură poate fi dispusă numai din rațiuni procesuale, motiv pentru care nu trebuie să dureze decât atât cât o cere necesitatea procesuală. Ea nu este o pedeapsă, astfel cum am arătat mai sus, ci o măsură procesuală de constrângere personală, nu are caracter propriu-zis jurisdicțional, ci are o natură esențial administrativ procesuală, chiar dacă

---

³³ T. Pop, *Drept procesual penal*, vol. II, Tipografia Națională Cluj, 1947, p. 132.

³⁴ A. Țuculeanu, *op. cit.*, p. 36.

este ordonată jurisdicțional.

Avantajele și inconvenientele arestării preventive trebuie cântărite totdeauna prin raportare concretă la gravitatea faptei și pericolozitatea făptuitorului, astfel ca ea să-și păstreze natura procesuală și să nu se transforme și să nu se transforme într-o sancțiune antecondamnatorie.³⁵ Deoarece reprezintă o restrângere importantă a libertății individuale, în cursul desfășurării procesului penal, arestarea preventivă poate fi dispusă numai de un magistrat³⁶. Magistratul își exercită atribuțiile numai în baza legii și este independent.

Constituția reglementează garanție constituită de consacrarea principiului proporționalității în virtutea căruia îngrădirea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o. Această condiționare presupune ca măsura să fie dispusă numai în scopul pentru care a fost prevăzută (în funcție de situația ce o justifică). Dacă în cursul desfășurării procesului penal se constată că scopul pentru care a fost luată măsura preventivă fost atins devin aplicabile dispozițiile art. 23 alin. 6 din Constituție și art. 139 C. p. p.³⁷

Având în vedere cele două situații în care se poate afla succesiv o persoană în cursul desfășurării procesului penal - învinuit sau inculpat - Codul de procedură penală reglementează atât arestarea învinuitului cât și arestarea inculpatului.³⁸

Pentru a se putea dispune arestarea preventivă a învinuitului este necesar a fi îndeplinite următoarele condiții³⁹:

- Să existe probe sau indicii temeinice că învinuitul a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală;
- Învinuitul trebuie ascultat în prezența apărătorului;
- Pentru fapta săvârșită, legea să prevadă pedeapsa detențiunii pe viață sau închisoarea; dacă legea prevede alternativ pedeapsa închisorii sau amenda, măsura nu se va mai putea dispune;
- Să existe unul din cazurile prevăzute de art. 148. C.pr. penală;

---

³⁵ N. Voloniciu II, *op. cit.*, p. 404.

³⁶ *Constituția României*, art. 23, alin. 4.

³⁷ A. Țuguleanu, *op. cit.*, p. 36-37.

³⁸ V. Dongoroz, *Explicații teoretice ale Codului de procedură penală român: partea generală*, Editura Academiei Române, București, 2003, p. 362.

³⁹ I. Neagu, *op. cit.*, p. 577.

- Să fie necesară privarea de libertate a învinuitului în interesul procesului penal

Organul competent care poate dispune luarea acestei măsuri este numai judecătorului, în cursul urmăririi penale, sau instanța de judecată, în cursul judecății.

Procurorul, din oficiu, sau la propunerea organului de cercetare penală, când consideră că sunt întrunite condițiile prevăzute de lege, dacă apreciază că arestarea învinuitului este necesară în interesul urmăririi penale, numai după ascultarea acestuia în prezența apărătorului, întocmește propunerea motivată de luare a măsurii arestării preventive a învinuitului.

Soluționarea propunerii de arestare preventivă are loc în camera de consiliu de către un singur judecător, indiferent de natura infracțiunii. Învinuitul este adus în fața judecătorului fiind asistat de apărător și bineînțeles cu participarea obligatorie a procurorului.

După ascultarea învinuitului, judecătorul admite sau respinge propunerea de arestare preventivă, de îndată, prin încheiere motivată. Dacă se dispune arestarea preventivă învinuitului, în această încheiere, dată înainte de expirarea duratei reținerii, dacă această măsură a fost luată, trebuie arătate concret temeiurile care justifică luarea măsurii și durata pentru care s-a luat.⁴⁰

La întocmirea mandatului de arestare vor specificate următoarele date: instanța care a dispus luarea măsurii arestării, data și locul emiterii, numele, prenumele și calitatea persoanei care a emis mandatul de arestare, numele și prenumele învinuitului, arătarea faptei care formează obiectul învinuirii și denumirea infracțiunii, durata pentru care este dispusă arestarea, semnătura judecătorului. Un exemplar al mandatului de arestare va fi înmânat arestatului și un alt exemplar va fi trimis lucrătorilor de poliție pentru a fi predat la locul de deținere. Încheierea instanței poate fi atacată cu recurs în termen de 24 de ore de la pronunțare, pentru cei prezenți și de la comunicare pentru cei lipsă.

Pentru a se putea dispune arestarea preventivă a inculpatului este necesar a fi îndeplinite condițiile arătate la arestarea învinuitului, la care se adaugă și o condiție specifică, și anume: existența unui inculpat în cauză, ceea ce implică punerea în mișcare a acțiunii penale.

Ca și în cazul arestării preventive a învinuitului, inculpatul trebuie

---

⁴⁰ I. Neagu, *op. cit.*, p. 156.

ascultat înainte de luarea măsurii. Potrivit art. 150, măsura arestării poate fi luată numai după ascultarea inculpatului de instanța de judecată, afară de cazul când inculpatul este dispărut, se află în străinătate ori se sustrage de la urmărirea penală ori de la judecată sau se află în stare de reținere sau arestare. După ce inculpatul este ascultat, judecătorul încunoștințează despre dispunerea arestării, în termen de 24 de ore, un membru din familia acestuia ori o altă persoană pe care o desemnează inculpatul, consemnându-se aceasta într-un proces verbal. În ipoteza în care mandatul a fost emis fără ascultarea inculpatului, acesta va fi ascultat imediat ce a fost prins ori s-a prezentat.⁴¹ Arestare preventivă a inculpatului se dispune înainte de expirarea duratei arestării învinuitului. De asemenea aceeași procedură se folosește și în situația în care procurorul pune în mișcare acțiunea penală, înainte de expirarea duratei mandatului de arestare preventivă a învinuitului, caz în care mandatul de arestare preventivă a învinuitului încetează la data mandatului de arestare a inculpatului.

Mandatul de arestare se întocmește în patru exemplare dintre care un exemplar rămâne la dosarul instanței, unul se înmânează inculpatului, unul se atașează la dosarul de urmărire penală iar unul va fi trimis administrației locului de deținere.

Dispoziții speciale privind luarea măsurilor preventive pentru minori

Pentru a răspunde cerințelor psiho-fizice ale minorilor și a spori garanțiile procesuale ce eficientizează îmbinarea laturii represive cu latura educativă a procesului penal, prin Legea nr. 281/2003 a fost introdusă o nouă secțiune în Codul de procedură penală, ce conține dispoziții speciale pentru minori cu privire la măsurile de prevenție privative de libertate. Astfel, potrivit art. 160 alin. 1, reținerea și arestarea preventivă a minorului se fac potrivit dispozițiilor obișnuite, cu anumite derogări și completări.

Inculpatul minor între 14 și 16 ani va putea fi arestat preventiv dacă vor fi îndeplinite condițiile prevăzute de art. 160 C. pr. pen.⁴²

---

⁴¹ I. Neagu, *op. cit.*, p. 583.

⁴² Minorul să răspundă penal și pedeapsa prevăzută de lege pentru fapta de care este învinuit este detențiunea pe viață sau închisoare de 10 ani sau mai mare.

Durata arestării minorului între 14 și 16 ani, în cursul urmăririi penale poate să fie de cel mult 15 zile cu posibilitatea prelungirii, dar care nu poate să depășească un termen de 60 de zile, iar dacă pedeapsa prevăzută de lege este detențiunea pe viață sau închisoarea de 20 de ani ori mai mare, durata maximă a arestării preventive în cursul urmăririi penale va fi de 180 de zile.

Durata arestării minorului între 14 și 16 ani în cursul judecății nu este condiționată de respectarea unui termen limită. Instanța are obligația de a verifica legalitatea și temeinicia arestării în mod periodic, dar nu mai târziu de 30 de zile.

Arestare preventivă se dispune cu îndeplinirea condițiilor impuse de procedura comună în materie.

Durata arestării minorului între 16 și 18 ani în cursul urmăririi penale este de cel mult 20 de zile cu posibilitatea prelungirii cu încă 20 astfel încât durata privării de libertate să se circumscrie unui termen rezonabil, și nu mai mult de 90 de zile. În mod excepțional dacă pedeapsa prevăzută de lege este detențiunea pe viață sau închisoarea de 10 ani ori mai mare, durata maximă a arestării preventive în cursul urmăririi penale va fi de 180 de zile, iar în cursul judecății măsura arestării preventive nu este condiționată de respectarea unui termen limită, instanța având totodată obligația verificării temeiniciei măsurii luate în termenul de 40 de zile.

Judecătorul încunoștințează despre arestarea minorului părinții, tutorele, persoana în îngrijirea sau supravegherea căreia se află minorul ori alte persoane pe care le desemnează acesta, precum și serviciul de reintegrare socială a infractorilor și de supraveghere a executării sancțiunilor neprivative de libertate de pe lângă instanța căreia i-ar reveni să judece în primă instanță cauza; despre îndeplinirea acestei obligații procesuale, judecătorul va întocmi un proces verbal.